

Преп. Йоан Лествичник

СТЪПАЛО 30

За съюза на трите добродетели: вярата, надеждата и любовта

1. А сега, след всичко казано, остават тези три, които всичко свързват и всичко съдържат: *вяра, надежда, и любов, но по-голяма от тях е любовта* (1 Кор. 13:13), защото с нея се именува Бог (1 Иоан. 4:8, 16).

2. Според моето разбиране вярата прилича на лъч, надеждата - на светлина, а любовта - на слънчевия кръг. И всичките съставят едно сияние и една светлина.

3. Първата всичко може да твори и да създава; втората се огражда от Божията милост, която я прави непосрамвана, а третата никога не отпада, не престава да струи и не дава покой на оногова, който е наранен от нейната блажена упойка.

4. Който желае да говори за Божията любов, той се опитва да говори за Самия Бог; а да се предлага слово за Бога е погрешно и опасно за невнимателните.

5. Словото за любовта е известно на Ангелите; но и на тях - по мярката на тяхното просвещение.

6. *Бог е любов* (1 Иоан 4:8); а който иска да определи с думи какво е Бог, той, като се показва сляп по ум, се опитва да измери пясъка на морската бездна.

7. По своето качество любовта е уподобяване на Бога, доколкото хората могат да достигнат това; по своето действие тя е упояване на душата, а по свойство - извор на вяра, бездна на дълготърпението, море на смирението.

8. Любовта, собствено, е отстраняване на всеки противен помисъл; защото любовта *зло не мисли* (1 Кор. 13:5).

9. Любовта, безстрастието и синовството се различават помежду си само по наименованията. Както светлината, огънят и пламъкът се съединяват в едно действие, така трябва да разсъждаваме и за тези съвършенства.

10. Според мярката на намаляване на любовта у нас се явява страх; защото, у когото няма страх, той или е изпълнен с любов, или е умрял по душа.

11. Не ще бъде никак погрешно, както мисля, да заимстваме сравнения за силно желание, страх, усърдие, ревност, служение и любов към Бога от човешките действия. И тъй, блажен е, който има такава любов и копнеж по Бога, каквито очарованият влюбен има към своята възлюбена. Блажен е, който толкова се бои от Бога, колкото осъдените престъпници се боят от съдията. Блажен е, който толкова е усърден и прилежен в благочестието, както благоразумните роби са усърдни в служението на своя господар. Блажен е, който толкова е ревностен в добродетелите, колкото са ревниви мъжете, които се лишават от сън, за да надзират своите съпруги. Блажен е, който така стои пред Господа на молитва, както слугата стои пред царя. Блажен е, който се подвизава непрестанно да угоди на Господа, както някои се стараят да угодят на човеците.

12. Майката не е така привързана към детето, което кърми, както синът на любовта винаги се привързва към Бога.

13. Който истински обича, той винаги си представя лицето на любимия и с наслада обгръща неговия образ в душата си. Това желание не му дава покой дори насън, но и тогава неговото сърце беседва с възлюбения. Така става обикновено при физическата любов, както и при духовната. Някой, който бил наранен от такава любов, е казал за себе си (на което аз се удивлявам): *аз спя, поради нужда на естеството, но сърцето ми бди* (Песен на песн. 5:2), поради голямата ми любов.

14. Забележи, о, премъдри брате, че когато душевният елен (смирението) унищожи отровните змии (страстите), тогава *душата копнее и чезне* (Пс. 83:2) от любов към Господа, бидейки горена от нейния огън, като от някоя отрова.

15. Действието на глада бива някак неопределено и неясно, а действието на жаждата е ясно и осезаемо; тя се узнава по вътрешния огън. Затова обичащият Бога казва: *Душата ми жадува за Бога силний, живий* (Пс. 41:3).

16. Ако присъствието на любимия човек явно променя всички ни, прави ни весели, радостни и безгрижни: то какво не ще направи невидимото присъствие на Небесния Владика, когато идва в чистата душа?

17. Когато Божият страх е дълбоко в душата, той обикновено очиства и унищожава нейната нечистота. Пророкът казва: *от Твоя страх трепери плътта ми* (Пс. 118:120). А светата любов в своето действие едни грабва, по думите на Песен на Песните: *ти плени сърцето ми... плени сърцето ми* (Песен на Песн. 4:9). А някои тя просвещава и радва със своето действие, според казаното: *Нему се уповаваше сърцето ми, и Той ми помогна, и сърцето ми се зарадва* (Пс. 27:7); *и Весело сърце прави лицето весело* (Притч. 15:13).

И когато човек вътрешно напълно е съединен и съразтворен с Божията любов, тогава и по своя външен вид на своето лице, като в огледало, той изявява светлината на своята душа. Така бил прославен Боговидецът Моисей (Изх. 34).

18. Ония, които са достигнали тази равноангелна степен, често забравят телесната храна; и мисля, че твърде често не я и желаят. И това не е чудно, защото нерядко и измъчваните от противно желание отхвърлят храната.

19. Мисля също, че и телата на тези нетленни не са подложени на болести по обикновени причини; защото те са очистени и по някакъв начин са станали нетленни от пламъка на чистотата, който е угасил у тях пламъка на страстите. Мисля също, че и самата храна те приемат без всяка наслада; защото, както подземната вода храни корените на растенията, така и небесният огън храни тези души.

20. Увеличаването на Божия страх е начало на любовта; а съвършенството на чистотата е начало на Богословието.

21. Онзи, който е съединил напълно своите чувства с Бога, бива научаван от Него тайнствено на Неговите думи. Но докато това съединение с Бога още не е станало, тогава е още трудно да се беседва с Бога.

22. Словото, съществуващо винаги с Отца, прави чистотата съвършена, като умъртвява смъртта със Своето идване; а след умъртвяването на смъртта, ученикът на богословието получава съвършено просвещение (Иак. 1:21).

23. Словото Божие, дарено от Господа, е чисто И, пребивава вечно; а онзи, който не е познал Бога, фразьорства за Него по догадки.

24. Чистотата е направила своя ученик Богослов, който сам е утвърдил догматите за Пресвета Троица.

25. Онзи, който обича Господа, по-рано е възлюбил своя брат; защото второто служи за доказателство на първото.

26. Онзи, който обича ближния, никога не може да търпи клеветниците, но ги избягва като огън.

27. Който казва, че обича Бога, а се гневи против брата си, той прилича на човек, който сънува, че бяга.

28. Силата на любовта е в надеждата; защото с надежда очакваме наградите на любовта.

29. Надеждата е обогатяване с невидимо богатство; надеждата е несъмнено притежаване на съкровището още преди да сме го получили.

30. Надеждата е почивка в трудовете, тя е врата на любовта; тя убива отчаянието, тя е залог за бъдещите блага.

31. Намалването на надеждата е унищожение на любовта; с надеждата са свързани нашите трудове; тя ни поддържа в подвизите (подвизите върху нея се градят); нея Божията милост я огражда.

32. Монахът с блага надежда убива унието, с нейния меч го умъртвява.

33. Вкусването на Господните дарове ражда надежда; защото онзи, който не ги е вкусил, не може да не се съмнява.

34. Гневливостта разрушава надеждата: *защото надеждата не посрамя* (Рим. 5:5), а гневливият мъж е неприятен на вид (Притч. 11:25 - слав.).

35. Любовта е подателка на пророчеството; любовта е причинителка на чудотворенията; любовта е бездна на озаренията; любовта е извор на сърдечния огън, който колкото повече струи в сърцето, толкова повече разпалва в него жажда. Любовта е утвърждение на Ангелите, вечно преуспяване.

36. Кажете ни, Ти, най-прекрасна от добродетелите, къде пасеш твоите овци, къде и пладнуваш (Песен на Песн. 1:6)? Просвети ни, напои ни, упъти ни, ръководи ни; защото ние жадуваме да дойдем при Тебе. Ти властваш над всички. Ти нарани моята душа и моето сърце не може да изтърпи Твоя пламък. И тъй, след като Те възпях, идвам. *Ти владееш над яростното море, когато се надигат вълните му, Ти ги укротяваш и умъртвяваш.* Ти смиряваш, като поразен, гордия помисъл; *и с Твоята крепка мишица разпръсна враговете Си* (Пс. 88:10,11), Ти правиш Твоите любители непобедими във всяка борба.

37. Но аз искам да узная как Те видя Иаков- утвърдена на върха на стълбата? Кажете ми какъв е бил видът на онова изкачване? Какво означава самият образ на стълбата и разположението на нейните стъпала, на ония изкачвания, които е слагал *в сърцето си* (Пс. 83:6), някой любител на Твоята красота? И какво е числото на стъпалата, жадувам да узная? И колко време е нужно за това изкачване? Онзи, който Те е видял и се е борил с Тебе, ни е казал само за ръководителите по тази стълба (Ангелите); но нищо повече не е пожелал, или поточно, не е могъл да открие. Тогава Тя, тази царица, ми се яви като от небето и като че беседвайки на ухото на моята душа, казва: "Докато ти, любителю мой, не се освободиш от тази веществена плът, не можеш да познаеш каква е Моята красота. А стълбата, която Иаков видя, нека те научи да съставиш духовна стълба на добродетелите, на чийто връх стоя Аз, както и Моят велик таинник казва: *А сега остават тия три: вяра, надежда, любов; но по-голяма от тях е любовта* (1 Кор. 13: 13).